

מעלת המנורה והדלקת הנרות במקדש

עידו בן אל

על הפסוק: "דָּבַר אֶל אֶהְרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתְּךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה וְאִירוּ שִׁבְעַת הַנְּרוֹת" (במדבר ח, ב), אומר המדרש (תנחומא בהעלותך ה):

למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך, **שלך גדולה משלהם**, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

אחת השאלות שמתעוררת בקריאת מדרש זה, ואותה מעלה גם הרמב"ן, היא למה ראה הקב"ה לנכון לנחם את אהרון דוקא בענין העלאת הנרות? מה כל כך מיוחד במצוה זו שעדיפה היא על פני מצוות אחרות המיוחדות לכהן הגדול (כגון עבודת כהן גדול ביום הכיפורים)?

כדי להבין זאת ננסה לעמוד קצת על עניינה של מנורת הזהב. התורה מתארת את המנורה: "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹכָה מִקְּשֵׁה זָהָב עַד יָרְכָה עַד פְּרָחָה מִקְּשֵׁה הוּא כְּמִרְקָא אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה בְּן עֶשֶׂה אֶת הַמְּנֹכָה" (במדבר ח, ד). בשם הגר"א נאמר (ספר אור תורה, לר' יצחק אייזיק חבר, אות ל"א), שבמנורה רמוזה בעצם **כל התורה כולה**. וכיצד? שבעת הנרות כנגד שבעת התיבות של פסוק "**בראשית** ברא...". אחד עשר כפתורים כנגד אחת עשרה תיבות של "**ואלה שמות**...", תשעה פרחים כנגד תשע תיבות של "**ויקרא**", גובה המנורה י"ח טפחים, "עד יריכה עד פרחיה", עד ולא עד בכלל, נשארו י"ז טפחים, כנגד י"ז תיבות ראשונות של **במדבר** וכ"ב גביעים כנגד כ"ב תיבות של "**אלה הדברים**".

בהמשך מובא קשר נוסף בין המנורה והתורה - כשם שעל עם ישראל לעסוק בתורה יומם ולילה, שנאמר (ירמיהו לג, כה): "אם לא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאֶרֶץ לֹא שְׁמַתִּי" - כך גם על הנרות להיות דולקים באופן תמידי, שנאמר: "עַל הַמְּנֹכָה הַסְּהֵרָה יַעֲרֹךְ אֶת הַנְּרוֹת לְפָנַי ה' תָּמִיד".

רש"י בשם הספרי (במדבר סא) על מעשה המנורה מביא שהמנורה היא אחת משלוש דברים שבהם התקשה משה רבנו (יחד עם עיבור חודשים ואיסור שרצים), שהרבה יגע בה משה עד שבא הקב"ה ואמר לו: "טול ככר זהב והשליכו לאור והוציאהו והיא מעצמה נעשית".

ה'כלי יקר' בפירושו לתורה (שמות כה, לא) מסביר שהקושי של משה בבניית המנורה לא היה קושי טכני, אלא קושי עמוק הרבה יותר, "**שבזכות המנורה זוכה האדם לשכר הרוחני בעולם הבא**", ולכן התקשה בה משה, כי השכל האנושי לא מסוגל מצד עצמו לצייר את שכר העולם הבא, ומשום כך בא הקב"ה בעצמו וסייע לו.

כמו כן ממעשה המנורה, שנעשתה מקשה אחת, אפשר ללמוד גם על עניינו המיוחד של עם ישראל, שאחד המאפיינים החשובים ביותר שלו הוא כח האחדות שלו, כמו שאומר הרב קוק בספרו 'חזון הגאולה' (פרק תחית ישראל אות ט"ו, עמ' פ"ב):

טעות גדולה היא ביד אותם שאינם מרגישים את האחדות הסגולית שבישראל... כי כל ענייני המחשבה, ההרגשה והאידיאליות שהננו מוצאים באומה הישראלית, חטיבה אחת בלתי מחולקת היא, והכל ביחד עושה את תורתו המיוחדת.

בדיוק כמו המנורה, שעצם העובדה שנעשתה מקשה אחת הגדילה את המיוחדות שבה, כך גם בעם ישראל מתבטאת היחודיות שלו בעצם היותו מקשה אחת בלתי נפרדת, וכמו שכותב הרב קוק בהמשך הפרק - **"...מניעת הפירוד היא מניעה מוחלטת"**, כלומר כל אלו שחושבים שיש בידם ליצור פירוד בעם ישראל, סופם לגלות שמתאמצים הם לשווא, כי עם ישראל הוא יחידה אחת בלתי ניתנת לפירוק, בדיוק כמו המנורה, שלא ניתן לעשותה חלקים חלקים, אלא חייבת היא להיות מקשה אחת שלמה.

מעלתה הגדולה של המנורה נראית גם בסיפור חנוכה.

מספרת הגמרא בשבת (כ"א ע"ב):

כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים.

אומר על כך האדמו"ר מסלונים בספרו 'נתיבות שלום' (מאמרי חנוכה, עמוד כ"ה, אותיות א,

ג):

משמע שפעולתם העיקרית של היוונים בכניסתם להיכל היתה לטמא את השמנים. ויש להבין מה היתה מטרתם בזה, הרי באו למלחמה על ישראל! ובמלחמה יש סדרים וטכסיסי מלחמה, ולמה נתנו דעתם לטמא השמנים ולמנוע את הדלקת המנורה!?

ולעומת זה אנו מוצאים גם אצל ישראל שעיקר התשועה היתה שמצאו פך אחד של שמן, ועל נס זה נקבעו ימי החנוכה.

ויותר מתאים היה לקבעו על הנס שלכאורה היה גדול יותר, והוא שניצחו שלושה עשר יהודים (שנים עשר חשמונאים ואלעזר) רבבות חיילים יוונים מאומנים, כמו שמבאר רש"י בפרשת וזאת הברכה (דברים לג, יא). וממשיך האדמו"ר מסלונים ואומר:

העולה מכל האמור שאור המנורה הוא החשוב ביותר אצל ישראל. **הם יכולים להתקיים ללא בית מקדש וללא קורבנות, אבל בלי אור האלוקות של המנורה אינם יכולים לחיות.**

קעת מובן מהו עניינה המיוחד של מנורת הזהב, הן מצד כל הדברים הרמוזים בה (שרק מעט מהם נאמרו כאן), כמו התורה שנרמזה במבנה המנורה, הן מצד מהותה של המנורה, שבזכותה זוכה עם ישראל לשכר הרוחני בעולם הבא, והן מצד הסמליות שבה, בהיותה מקשה אחת המסמלת את כח אחדותו של עם ישראל.